

QISHLOQ XO'JALIGIGA INVESTITSIYA KIRITISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR

Nazirova Sayyora Baxtiyorovna

Termiz agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti

Tayanch doktorant

sayyoranazirova91@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada muallif qishloq xo'jaligi tarmoqlarini rivojlantirishda investitsiyalar kirishidagi imkoniyatlar va muammolar tahlili haqida so'z yuritgan.

Kalit so'zlar: qishloq xo'jaligi, sarmoya, oziq-ovqat, kapital oqimi, tashabbuslar, narx, daromat,. bozor, transport, mehnat, kapital, davlat, siyosati

Abstract

In this article, the author talks about the analysis of opportunities and problems of investment in the development of agricultural industries.

Keywords: agriculture, investment, food, capital flow, initiatives, price, income,. market, transport, labor, capital, state, politics

Аннотация

В данной статье автор рассказывает об анализе возможностей и проблем инвестирования в развитие отраслей сельского хозяйства.

Ключевые слова: сельское хозяйство, инвестиции, продовольствие, движение капитала, инициативы, цена, доход. рынок, транспорт, труд, капитал, государство, политика

KIRISH

Qishloq xo'jaligi dunyo aholisining oziq-ovqatga bo'lgan ehtiyojini qondiradigan va ko'plab odamlarning tirikchiligini ta'minlovchi muhim tarmoq hisoblanadi. So'nggi yillarda aholi sonining ko'payishi, oziq-ovqat xavfsizligiga ahamiyat ortib borayotgani va iqlim o'zgarishi kabi omillar qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritishni yanada jozibador qildi.

Qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritishning afzalliklari:

- **Barqaror sektor:** Oziq-ovqat har doim zarur bo'lgan mahsulotdir va shuning uchun qishloq xo'jaligi tarmog'i nisbatan barqaror.

- **Yuqori rentabellik potentsiali:** Qishloq xo'jaligi mahsulotlariga talab doimiy ravishda ortib borayotganligi sababli, qishloq xo'jaligiga investitsiyalar yuqori daromad keltirishi mumkin.

• **Xilma-xillik:** Qishloq xo'jaligi sohasida sarmoya kiritishning bir qancha turlari mavjud. Yetishtiriladigan mahsulot, investitsiya hajmi va investitsiya qilinadigan joy kabi masalalar bo'yicha ko'plab muqobil variantlar mavjud.

• **Ijtimoiy va ekologik manfaatlar:** Qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritish oziq-ovqat xavfsizligini yaxshilashga yordam beradi, qishloq taraqqiyotiga hissa qo'shadi va atrof-muhitni muhofaza qiladi.

Biroq, qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritishda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi qiyinchiliklar mavjud:

• **Ob-havo sharoiti:** ob-havo sharoiti qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Qurg'oqchilik, suv toshqini va haddan tashqari harorat kabi ob-havo hodisalari ekinlarga zarar yetkazishi va investitsiyalar xavfini oshirishi mumkin. Bu o'zgarishlar ishlab chiqarish maydonlari, ishlab chiqarish va chorvachilikka ta'sir qiladi. Ekstremal ob-havo hodisalarining ortib borishi ehtimoli qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida umumiy mahsulotning kamayish xavfini oshiradi va oziq-ovqat xavfsizligiga tahdid soladi. Bundan tashqari, harorat va yog'ingarchilik normalarining o'zgarishi bilan qishloq xo'jaligi zararkunandalarining tarqalish hududlari va turlarining ko'payishiga olib keladi.

Narxlarning o'zgarishi: Qishloq xo'jaligi mahsulotlari narxiga ko'plab omillar ta'sir qiladi va tez-tez o'zgarishi mumkin. Ushbu tebranishlar investorlarning daromadlariga ta'sir qilishi mumkin. Zamonaviy qishloq xo'jaligi ko'plab yangi texnikalar yordamida yuqori daromad olishni maqsad qiladi. Qishloq xo'jaligi faoliyati uchun ko'plab jismoniy, iqtisodiy va texnologik omillar mavjud. Dehqonchilik - bu hayvonlarni boqish va xom ashyo va oziq-ovqat uchun ekinlar etishtirish amaliyotidir. Bu qishloq xo'jaligi faoliyatining muhim jihati. Bu neolit inqilobidan keyin rivojlangan ishlab chiqarish shakli bo'lib, odamlarga ko'chmanchi ovchilikni tashlab, yirik shaharlarga aylangan aholi punktlarini shakllantirish imkonini berdi. Zamonaviy qishloq xo'jaligi ko'plab kichik tarmoqlardan tashqari almashlab ekish, to'siqlar, o'g'itlardan foydalanish, ekish, begona o'tlardan tozalash, fermer xo'jaligi va issiqxona kabi turli texnikalarni o'z ichiga olgan holda rivojlanmoqda. Texnikalar yuqori daromad keltirish uchun fermer xo'jaliklari ishlab chiqarish va mahsulot ishlab chiqarishni ko'paytirishga qaratilgan. Global miqyosda kengayishda davom etayotgan fermerlar faoliyatiga turli jismoniy, iqtisodiy va texnologik omillar ta'sir ko'rsatadi.

Qishloq xo'jaligiga ta'sir etuvchi asosiy omillar

Qishloq xo'jaligi amaliyoti, ekin ekish sxemalari, hosildorlik; geo-iqlim, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy-siyosiy omillar bilan belgilanadi. Shu bilan birga, texnologik o'zgarishlar ham qishloq xo'jaligini rivojlantirishga yordam beradi. Zamonaviy fermer qishloq xo'jaligi texnikasidan ekish va chorvachilikni boshqarishning deyarli barcha bosqichida foydalanishi mumkin. Dunyodagi har qanday mintaqaning qishloq xo'jaligi faoliyati asosan quyidagi omillar ta'sirida bo'ladi:

• **Jismoniy sharoitlar:** yer, relief, iqlim va tuproq mintaqada qishloq xo'jaligini amalga oshirish va rivojlantirish uchun asosiy shart-sharoitlarni tashkil qiladi. O'simliklar o'sishi uchun yetarli issiqlik va namlik kerak, tuproqning kimyoviy tarkibi uning hosildorligini belgilaydi.

• **Infratuzilma elementlari:** sug'orish, elektr energiyasi, yo'llar, omborlar, ob'ektlar, tadqiqot imkoniyatlaridan tashqari, er hajmi va er islohotlarini ham infratuzilma elementlari qatoriga kiritish mumkin. Samarali transport vositalarining mavjudligi qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozorini kengaytirish imkonini beradi.

• **Texnologik ishlanmalar:** Yuqori mahsuldor urug'lar, kimyoviy o'g'it turlari, pestitsidlar va tuproqni ishlov berishni osonlashtiradigan qishloq xo'jaligi mashinalari, masalan, traktorlar texnologik ishlanmalar qatoriga kiradi. Zamonaviy qishloq xo'jaligi texnologiyasi fermer xo'jaliklarining hosildorligini oshiradi.

• **Iqtisodiy omillar:** Qishloq xo'jaligiga ta'sir etuvchi eng muhim iqtisodiy omillar; bozor, transport vositalari, mehnat, kapital, davlat siyosati, qishloq xo'jaligi sug'urtasi va fermerlarga taqdim etilgan moliyalashtirish imkoniyatlari.

Mehnat omili: qishloq xo'jaligining xarakteri va turini ham belgilaydi qishloq xo'jaligi ekinlarni yetishtirish uchun katta miqdorda arzon va samarali mehnat talab etiladi. Shuning uchun qishloq xo'jaligida ishchi kuchining mavjudligi omili ham muhim rol o'ynaydi. Bu omillar yakka tartibda va umumiy holda, mintaqadagi ekinlar yetishtirish, qishloq xo'jaligining rivojlanishi va hosildorlik darajasiga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatadi.

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida iqtisodiy elementlarni aniqlash

• Dehqonchilik juda qadimiy amaliyot bo'lsada, uning zamonaviy shakllariga turli iqtisodiy omillar katta ta'sir ko'rsatadi. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish jarayoni iqtisodiy jihatdan murakkab va raqobatbardoshdir. Ko'pgina fermerlarga ob-havo sharoiti va iqtisodiy omillar eng ko'p ta'sir qiladi. Bu omillar fermerlarning global miqyosda ishlab chiqarilgan mahsulotlar orasida yetishtirish uchun ekinlarni tanlashiga ta'sir qiladi. Davlat dehqonlarga ma'lum turdagi ekinlar uchun moliyaviy imtiyozlar yoki qishloq xo'jaligi kreditlarini taklif qilishi mumkin. Subsidiyalar, tovar narxlari, qishloq xo'jaligini sug'urtalash amaliyoti va qishloq xo'jaligi mehnati kabi omillar dehqonchilikka ta'sir qiluvchi asosiy iqtisodiy omillardir. Mavjud transport vositalari yoki tarmoqlari, yer narxi, kapital va bozorlar, mavsumiy ozuqa narxlari darajasi dehqonchilikka turli yo'llar bilan ta'sir qiluvchi boshqa iqtisodiy omillardir.

Ob-havo, investor spekulatsiyasi va bioyoqilg'i kabi nooziq-ovqat yoki oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talab bug'doy va makkajo'xori kabi asosiy tovar mahsulotlari narxiga ta'sir qiladi. Qishloq xo'jaligiga investitsiyalar odatda uzoq muddatli hisoblanadi. Investorlar o'z daromadlarini olishdan oldin bir necha yil kutishlari mumkin. Qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritishda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi va marketingi bo'yicha bilim va ko'nikmalarni talab qiladi.

Qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritishdan oldin:

- Sarmoya kiritmoqchi bo'lgan mahsulot va sektor bo'yicha batafsil tadqiqot o'tkazish muhimdir.
- Sarmoyaning xavf-xatarlari va foydalarini diqqat bilan ko'rib chiqishingiz kerak.
- Mutaxassislar va boshqa investorlardan ma'lumot olish foydali bo'ladi.

Qishloq xo'jaligiga investitsiya qilishning bir nechta variantlari mavjud:

- Siz to'g'ridan-to'g'ri qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga sarmoya kiritishingiz mumkin. Bu yer sotib olish, asbob-uskunalar va jihozlar o'rnatish, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini amalga oshirishni anglatadi.
- Qishloq xo'jaligi korxonalarida hamkor bo'lishingiz mumkin. Bu qishloq xo'jaligi biznesining aksiyalarini sotib olish va biznesni boshqarishga hissa qo'shish orqali qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritish shaklidir.
- Qishloq xo'jaligi mahsulotlariga asoslangan moliyaviy mahsulotlarga sarmoya kiritishingiz mumkin. Fyucherslar, opsiyonlar va varrantlar kabi moliyaviy mahsulotlar sizga qishloq xo'jaligi mahsulotlari narxlarining o'zgarishidan foyda olish imkonini beradi.

Qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritish ko'plab xavf va qiyinchiliklarni o'z ichiga olgan uzoq muddatli sarmoyadir. Biroq, batafsil tadqiqot va rejalashtirish bilan qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritish investorlarga yuqori daromad keltirishi va oziq-ovqat xavfsizligiga hissa qo'shishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. MX Do'stova. "Qishloq xo'jaligi risklari tasnifi" //Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, jild. 3 No.04 (2022): CAJITM
2. . M. X. Do'stova. IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING O'RNI // ILMIY Taraqqiyot (Mahalliy impakt faktorli jurnali), 3 JIM, 2022 yil
3. <https://gemini.google.com/app/dfd15cbd2f3e9e40>